N°. 470. 1854.

DE GRONDWET.

DINGSDAG 28 NOVEMBER.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . *f* 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . „ 5.50.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . . . „ 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van *f* 1, het zegelregt daaronder begrepen.

Wij lezen in *de Tijd* het volgende:

Hij (de heer van Zuijlen) zegt een waar woord, en een ander, dat wij niet willen [illegible]. Het ware woord [illegible] zaak der [illegible] kop-kordaat, niet bij hem te huis behoorde, en slechts den Minister van Eeredienst aanging. Het andere, dat wij niet weten te *qualificeren*, [illegible], dat hij op zijne beurt aan geen *misverstand* gelooft. Als hij toch onder aanbod van zijne verklaring met eed te bevestigen getuigt, dat hij het woord Aartsbisschop, Utrecht en Haarlem niet heeft gehoord, en dan daarbij voegt, dat hij hier aan geen misverstand gelooft, dan krijgt die verklaring eene *porteé*, die wij niet kunnen of willen aannemen, zonder het officieel verslag te hebben ingezien.

Het officieel verslag is verschenen. Op bl. 125, 1ste kolom lezen wij de volgende verklaring:

Nu nog een enkel woord over dit misverstand, dat zou hebben plaats gehad. De voorlaatste spreker (de heer de Brauw) gelooft aan geen misverstand. Mijne Heeren, ik moet met zeker leedwezen zeggen: *ik geloof er ook niet aan:* Er zou een misverstand plaats hebben gehad. Omtrent wat? Omtrent den inhoud der mededeeling? Dit is zoo niet. Maar er zou een misverstand hebben kunnen bestaan omtrent de beteekenis van het woord *mededeeling*. De een hecht daaraan eene andere beteekenis dan de ander. Men kan eene mededeeling beschouwen als eene soort van raadsel, als dat van de sphynst waarmede een menschenleven voorbijging voor dat het gevonden was. *Ik* heb steeds eene andere beteekenis aan het woord *mededeeling* gehecht; ik heb steeds gemeend, dat zij moest inhouden eene klare, duidelijke uiteenzetting althans van de hoofdpunten. Ik heb gemeend dat daarin drie woorden niet mogten ontbreken: *Aartsbisdom, Utrecht* en *Haarlem*. Nu wil ik aannemen, dat ik in de conferentie op 12 Januarij mij aan eene onverklaarbare distractie heb overgegeven; maar ik zou, zelfs in *die* onderstelling, door *deze* drie [illegible] *maar ze zijn niet gesproken*. Ik heb ze niet gehoord. *Ik zou des noods bereid zijn dit met plegtigen eede te bevestigen.*

Het zal ons aangenaam zijn, thans van *de Tijd* te mogen vernemen, welke *porteé* door hem *nu* aan deze verklaring *kan* of *zal* worden gegeven.

De heer VAN LENNEP, heeft de aandacht der Kamer gevestigd, op de bijzondere omstandigheid, dat de heer THORBECKE, in den loop zijner rede, zich meester had gemaakt van een denkbeeld of een argument, bereids door een dagblad geopperd of aangevoerd.

Wij begrijpen zeer goed de gevoeligheid, ten deze, van den heer VAN LENNEP en de reden, waarom, op deze omstandigheid, juist *zijne* bijzondere aandacht is gevallen.

Wien toch is het onbekend, dat de heer VAN LENNEP zoo dikwerf en zoo bitter te klagen had over de stoute plagiaten, die de engelsche dichter SOUTHY zich ten aanzien zijner *oorspronkelijke* gedichten veroorloofde?

De gevoeligheid is *zeer* verklaarbaar.

De heer GEVERS VAN ENDEGEEST blijft maar steeds [illegible] der Kamer van den 18den April 1853, geweest is eene *goedkeuring* der handelingen van het Ministerie THORBECKE.

Die ontkentenis wordt volgehouden, ondanks den duidelijken zin der motie en de geschiedenis van haar ontstaan.

In de zitting van jl. Zaturdag heeft de heer MEUSSEN op nieuw *de goedkeurende* strekking van die motie op onwederlegbare wijs, aangeduid; en opdat niets aan het bewijs ontbreke, verklaart *de Nederlander* heden: (No. 1360) dat „de vrienden, juist om die *goedkeurende* strekking, tegen de motie gestemd hebben.”

Waaraan behoort bij zoodanige stijfzinnigheid — zoo zeer in strijd met het *bon sens* van den heer GEVERS, — gedacht te worden?

Naar onze meening aan niets anders, dan aan te ver gedreven zucht, om het, tot dus ver in *onze* parlementaire geschiedenis nog niet geëvenaard gedrag te vergoelijken van het toenmalig lid der Kamer, den heer VAN DOORN, die, *in overleg* en na *voorafspraak* met den heer VAN HOËVELL, eene motie voorstelde om het Ministerie door de Kamer te doen staande houden, en daarna *dezelfde motie* tot een middel gebruikte, om zich te stellen in de plaats van het Ministerie, dat hij den 18den April [illegible].

De heer VAN FOREEST was onuitputtelijk in zijne aanvallen op de liberaal-constitutionnele of gematigd-liberale partij in ons Vaderland. In het stelsel van „*één koe en één mensch*” kwam het, natuurlijk, zeer ter snede om die partij als een hoop woestelingen af te schilderen. Ofschoon de schets, van wege hare belagchelijkheid, eigenlijk geene ernstige bestrijding noodig scheen te maken, heeft toch de heer TEN CATE den Alkmaarschen *Staats-Lexicon-vertaler* dit punt, op de volgende wijs teregt gezet.

Maar waarvoor houdt toch wel die geachte spreker de gematigd liberalen? Hij verdenkt hunne goede *bedoeling* niet; dat moest er waarlijk ook nog bij komen; maar zegt hij, hun *beginsel* leidt tot verderf. Hun beginsel? Wat is hun beginsel anders dan niets te willen, boven of beneden of buiten de Grondwet, waaraan wij allen trouw hebben gezworen of beloofd? Ik zal mij niet ophouden met een woordenstrijd over vrijzinnigheid en zucht naar persoonlijke vrijheid; en ik laat het aan regtsgeleerden over om te betoogen, tegen dien geachten spreker, wat men denken moet van het ware staatsregt en van eenige andere souvereiniteit, die buiten de Grondwet gaat en buiten die wetgevende magt welke volgens hare bepalingen is vastgesteld. Maar ik moet toch opmerken, dat die spreker, ten aanzien van het beginsel der Nederlandsche liberaal-constitutionnelen of gematigd-liberalen (met anderen, dit stem ik toe) in eene schromelijke dwaling blijkt te verkeeren.

Ik moet dat wel gelooven, als ik hem hoor waarschuwen tegen de gevolgen van [illegible]en, waardoor, zoo geweld-dadig vrijheid, eigendom en menschenlevens kunnen worden aangetast. Wat moet de natie denken, als zij zoo iets omtrent gematigd-liberalen hoort vertellen, in deze Tweede Kamer der Staten-Generaal? Op zijn zachtst gesproken, dat men ons verwarre met de Fransche omwentelings-mannen van de vorige eeuw, of met de Socialisten en Communisten? Maar waar is het bewijs, dat eenigszins betoogt de éénheid van beider oorsprong, van beginsel of van bedoeling? Ik moet den geachten spreker uitnoodigen om die éénheid, in één punt slechts van deze drie, duidelijk te bewijzen. Doet hij dit niet, dan durf ik verklaren dat hij in dwaling verkeert. Men kan mij wel toedichten, Mijnheer de Voorzitter, dat ik mij gevormd heb naar de voorschriften der Fransche encyclopaedisten, naar de werken van Rousseau, naar de theoriën der Fransche conventie; men kan mij wel toedichten, dat ik begrippen van volks-souvereiniteit, maatschappelijk verdrag, almagt van den Staat nog bij mij houd, als zekere arrière-pensée; maar ik zou welligt evenzeer kunnen zeggen, dat sommige servielen zich hebben gevormd in de school van Machiavelli. Neen, ik verzoek dien geachten spreker slechts te letten op onze eigene vaderlandsche geschiedenis, en ik durf hem verzekeren, dat de Nederlandsche liberalen niet Frankrijk hebben gekozen tot model-staat, maar dat wij de bron van onze grondwettige beginselen en van onze staatsveranderingen hebben gevonden in de geschiedenis van Nederland zelf.

De spreker scheen dat onderscheid ter loops ook eenigszins te erkennen. Hij betuigde: de Nederlandsche liberaal is gematigd liberaal, en hij scheen dit eenigermate aan den aard van het Nederlandsche *karakter* toe te schrijven. Neen, Mijne Heeren, die gematigdheid heeft haren zetel juist in onze *beginselen*. Hoe men ook in andere landen moge hebben gedacht of gehandeld, *onze* beginselen zijn gematigd. Die beginselen zijn geene andere, dan wat de Grondwet wil. Indien de spreker iets anders wilde, dan zou hij niet grondwettig zijn. Maar, de *gevolgen* van 't beginsel!

Daden van dwang en willekeur! Zijn daden van dwang en willekeur kenmerkend aan de zijde der liberalen? Is daar bij voorkeur het tasten naar eigendom en persoonlijke veiligheid? Was dan ook Nero liberaal, of Lodewijk XIV, of menig Turksche Sultan? Of was de Bartholomeus-nacht, of de dood der de Witten, zoo mag ik met zekeren schrijver vragen, eene daad van liberale willekeur? Verkondigt onze Grondwet, waaraan *ik* mij houd, liberale willekeur?

Nu klinkt het zeer fraai en is het zeer gemakkelijk tevens, om — gelijk *de Nederlander* jaar en dag heeft gedaan, ofschoon sedert onze verschijning toch nog al wat timider geworden — aan de liberale partij te wijten al de jammeren, door autocratie, nepotisme, oligarchie, theocratie of socialisme te weeg gebragt: minder gemakkelijk schijnt het, om de wereld te gewennen aan eene reconstructie der geschiedenis, zooals die in het verhitte brein van anti-revolutionnairen en van één-koe-en-één-mensch-theoristen tot stand komt. Wij gelooven dan ook, dat de heer VAN FOREEST nog menig „*Staats-Lexicon*-artikel” zal moeten naschrijven, alvorens de overtuiging te vestigen, dat hetgeen de [illegible] uitmaakt, het „monster” is, dat „vermorzeld” moet worden.

In weinige woorden heeft de heer VAN ZUYLEN VAN NYEVELT een welgelijkend portret geschetst van hetgeen de „tegenovergestelde rigting,” naar de ondervinding van slechts achttien maanden, op finantiëel terrein vermag.

Achttien maanden zijn verloopen; de tegenovergestelde rigting heeft zich meer en meer ontmaskerd en wij zien in deze begrooting, *wat zij op finantieel terrein vermag*. Nu reeds, na slechts achttien maanden, zijn, als deze begrooting doorgaat, al de met zooveel moeite, met zooveel tegenkanting verkregen bezuinigingen spoorloos verdwenen. De sluizen zijn opengezet, van alle kanten stroomt de vloed naar binnen. Ik zal geene cijfers noemen; anderen zullen, voor zoover dit reeds geschied is, het onwederlegbaar bewijs leveren, dat deze begrooting drie millioen hooger is dan hetgeen men in de laatste jaren gewoon was als het normaal cijfer onzer uitgaven te beschouwen. Drie millioen! maar, Mijne Heeren, is het goed, is het raadzaam, dat wederom zulk een last op de toekomst worde gelegd? Drie millioen! maar welke voordeelen staan daartegen over? Wat wordt der natie, tegen zoo duren prijs, aangeboden? Is daarmede ons zeewezen gered, is er ten minste een krachtig begin gemaakt met het herstel van onze vloot? De regering antwoordt: Neen, het verval van onze vloot is niet twijfelachtig. Is dan ons leger versterkt en op beteren voet van tegenweer gebragt? De regering antwoordt: Neen het zal zelfs niet mogelijk zijn de [illegible] als in 1854, gedurende [illegible] onder de wapenen te houden. Is er dan gerekend op den tegenwoordigen, buitensporigen prijs der levensbehoeften voor het leger en de gevangenissen? De regering antwoordt: Neen, reeds hebben de aanbestedingen, die plaats vonden, het daarvoor uitgetrokken cijfer ver overschreden. — Maar is er dan gedacht aan het kanaal van Noordbrabant, aan het kanaal van Assen naar Groningen, aan de bijdrage van de Rhijnspoorweg-maatschappij? Neen, antwoordt de regering, hiervoor zullen u later suppletoire begrootingen worden aangeboden. Suppletoire begrootingen! Maar u vraag ik op mijne beurt: wat geeft gij ons dan voor die drie millioen? De regering antwoordt: ik geef u *meer* ambtenaren met *hoogere* tractementen; ik geef u het instituut terug; ik geef u eene nieuwe verbeterde politie, die u zal bewaken en welligt ook bespieden. — Mijne Heeren, ik bid u, neemt die geschenken niet aan; zij worden u te duur aangerekend, zij worden betaald uit de opbrengst van belastingen die zwaar drukken op het volk; neemt ze niet aan, want zij strekken om u in het oude verderfelijke spoor terug te voeren, nieuwe te korten, nieuwe buitengewone belastingen, waarvoor God ons behoede!

Meer dan aan des heeren VAN LENNEPS gave van CASSANDRA, meer dan aan diens voorspelling, dat Nederland in vijf of tien jaren als Nederland niet meer zou bestaan, hechten wij aan de waarschuwing van den heer VAN ZUYLEN. Hare gegrondheid en regtmatigheid kunnen door ieder beoordeeld, door ieder gevoeld worden. Wij zijn op nieuw op een verderfelijk spoor geraakt. Het verlaten van dat spoor schonk ons welvaart en vooruitgang; het terugkeeren op dien voormaligen weg kan slechts tot nieuwe nationale rampen leiden.

De heer J. B. is weder door *een vriendenhand* in kennis gekomen met N°. 454 van *de Grondwet*, en bleef dus onbekend met N°. 453 en 455.

Opmerkelijk, dat *een vriendenhand* zorg draagt voor hetgeen de aandacht van den heer J. B. al of niet verdient; maar het is een uitnemend middel om te ignoreren wat voor geene wederlegging vatbaar is.

Die taktiek is niet de onze. Wij lezen geregeld *de Nederlander*, en waar men van ons verklaart te verschillen, onthouden wij onze toelichting niet; daaruit is eene aanhoudende polemiek geboren, die, sedert *de Nederlander* in den laatsten tijd bijna uitsluitend op kerkelijk terrein was getreden, wel verflaauwd is en zich schier enkel tot de *finantiële* beschouwingen in *de Nederlander* bepalen moest.

Wij blijven *de Nederlander* verantwoordelijk stellen voor de beschouwingen, omdat zij ze zonder aanmerkingen opneemt; te meer, omdat zij geene andere geeft dan van den heer J. B. Krachtig bewijs tegen de practikale bekwaamheden der anti-revolutionnaire partij.

De Nederlander kan hare kolommen vullen met finantiële beschouwingen, alleen door behulp van een correspondent, die bij herhaling grond geeft tot het vermoeden, dat hij dat dagblad slechts houdt voor het voertuig, om zijne eigene met de anti-revolutionnaire partij in geenen deele overeenstemmende beginselen openbaar te maken.

De heer J. B. verklaart in N°. 1352, dat hij „meestal tot eigene oefening en tot uitspanning, nimmer als een verpligte taak, gewoon is zich te bepalen „bij het wetenschappelijk onderzoek van quaestiën, die „tot de huishouding van Staat behooren„. Zijn gewone bestrijder staat dan op hetzelfde standpunt; met dat onderscheid evenwel, dat zijn onderzoek meer practisch, ofschoon ook wetenschappelijk is. De heer J. B. vergist zich dan ook zeer, wanneer hij meent, „dat dezelfde „geest, aan welken de aanmerkingen in het Voorloopig „verslag verschuldigd waren, diezelfde aanmerkingen „op een minder gedwongen toon in ons dagblad voort„zettede en uitwerkte, met hetzelfde practische doel „als dit in het verslag geschiedt„. Het mag wel onder de intidimidatiën geteld worden, wanneer op die wijze de oorzaak der geestverwantschap wordt opgespoord; maar ofschoon wij daaraan gewoon geraken, blijft zulke onbescheidenheid hinderlijk.

Waartoe de verzekeringen, die wij vinden: „Het „publiek kan, zoo goed als wij, weten, dat we noch „mederegeren, noch dit ooit zoeken te doen?„ Als wij op antecedenten gaan letten, dan valt het ons moeijelijk het denkbeeld van intrigeren of influenceren ter zijde te stellen, en dan zien wij vooral op de veelbeteekenende uitdrukking *meestal* en dus niet altijd „zijn wij gewoon ons bij het wetenschappelijk onder„zoek van quaestiën te bepalen, *tot eigene oefening en „uitspanning*„. O neen, het *personeel* streven van den heer J. B. is gewis niet de teugels van het bewind in handen te krijgen; maar ze te zien wenden in eene rigting, die voor vriend of maagd nuttig of voordeelig kan zijn, is toch geene onverschillige zaak, maar zelfs eene aangename uitspanning, waarin men door gestadige oefening eene hebbelijkheid verkrijgen kan, waarvan het publiek niets bemerkt. Misschien zijn wij onder den indruk der rede van den heer de Kempenaer bij de beraadslaging over het in overweging nemen van het voorstel der vijf leden, eenigzins zwaarmoedig, om aan neven- of bijoogmerken te denken; maar als men zich onverschillig betoont over het deel, dat ons in een behaalden triumf zou toekomen, komt ons die openhartigheid wel wat verdacht voor.

Nu ter zake. De heer J. B. vraagt: „Meent nu de „geachte schrijver in ernst, dat de afschaffing van onze „accijnsen de levensbehoeften *voor de arbeidende klasse* „goedkoop zal kunnen maken of dat ze eene betere „verhouding der arbeidsloonen zal te weeg brengen?„ Wij verklaren zulks in ernst te meenen.

De heer J. B. verklaart „zoozeer als iemand te wen„schen, dat die lasten mogen kunnen verminderd „worden, maar te twijfelen, of de invloed van die „vermindering aanmerkelijk, of zelfs merkbaar zou zijn „op de prijzen en dagloonen.„ Zoo de heer J. B. voor overtuiging vatbaar is, — en dat valt moeijelijk zoolang men zich beweegt in een fantastischen kring, — dan wilden wij doen opmerken, dat de duurte van levensmiddelen of het stijgen der waarde van de munteenheid noodzakelijk ten gevolge moet hebben, dat de dagloonen voor gewoon levensonderhoud ontoereikend zijnde, stijgen; dat het stijgen der dagloonen voor de nijverheid hetzelfde veroorzaakt, wat uit de rijzing der prijzen van de grondstoffen voortvloeit en dat ten slotte alles strekken moet ten bezware van handelaars en fabriekanten.

Is nu de heer J. B. met ons in dit opzigt van hetzelfde gevoelen, dan vragen wij, of „niet enkel zacht klimaat en mooi weêr„, wat buiten de magt van den staat ligt; maar ook, belasting, dat wel in de magt van den staat ligt, op de koopprijzen der eerste levensmiddelen van nadeeligen invloed is, omdat zij den prijs verhoogt? Wij ten minste blijven gelooven, dat de handelaars en fabriekanten daardoor juist worden „uitgeplunderd en gerantsoeneerd„; uitdrukkingen, die wij slechts van den heer J. B. overnemen.

Wij willen het den heer J. B. nog duidelijker maken, dat de prijs der levensmiddelen in een onafscheidelijk verband staat tot de dagloonen. Menig arbeider heeft ons voorgerekend, dat, wanneer de prijs der levensmiddelen hooger is dan gewoonlijk, hij voordeelig doet zich met minder vermoeijend dagwerk voor weinig dagloon bezig te houden, omdat hij het met minder voedsel doen kan, dan wel wanneer hij ruimer dagloon verdienen kon, omdat bij zwaarder werk beter voedsel noodig is en de duurte der levensmiddelen ongunstiger verhouding veroorzaakt.

Een ander voorbeeld kwam ons dezer dagen voor. Zoodra de verandering van het weder voor eene spoedig invallende vorst deed vreezen, kwam eene rijzing van 15 cents op de honderd tarven, die bij uitsluiting door de arbeidende klasse worden gebruikt. Men bemerkt daaruit, dat elke belemmering of iedere omstandigheid, waaruit eene belemmering in den *geregelden* aanvoer van levensbehoeften ontstaat, invloed uitoefent op den koopprijs, *zelfs boven het bedrag van de belasting.*

Maar zoo brengt de heffing van elken accijns hare eigendommelijke belemmeringen mede, die natuurlijk niet van strenge vorst of dooi-weder afhankelijk zijn; juist komt het daarom voornamelijk aan *op de wijze*, waarop niet altijd *op het bedrag*, dat men vraagt.

Opmerkelijk is het dat de heer J. B. zich laat leiden tot eene voorliefde voor de heffing van accijnsen, *uit vrees voor een income-tax.* Zoo is men tegenwoordig Russischgezind, uit afkeer tegen Engeland, en zoekt men het wezen van het protestantisme in een bloot anti-papisme. Op die wijze is doeltreffende gedachtenwisseling onbestaanbaar.

Eene enkele aanmerking nog. De heer J. B. heeft bedenking tegen een gezegde, waarbij „door ons twee „zaken werden onderscheiden, die naar het vrij alge„meen erkende sijstema, correlatief zijn. Het stijgen „der beursprijzen van onze nationale schuldbrieven en „de ontheffing van de lasten der natie worden beiden „bevorderd door het eene middel van schulddelging.„ Wij spreken dit tegen: de gestadige rentebesparing ontheft de natie *niet*, als zij weder tot amortisatie van schuld wordt besteed of tot verhooging van het cijfer der Rijks-uitgaven aanleiding geeft, maar *wel*, als men daardoor tot *afschaffing* van eene belasting komt. Is het dan ook wel onvoorwaardelijk toe te stemmen dat de schulddelging *altijd* verhooging van beursprijzen ten gevolge heeft?

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Zal het kabinet van St. Petersburg de vier bekende waarborgen aannemen?

Zietdaar eene vraag, die sinds lang vele hoofden en pennen heeft bezig gehouden, die tot veel geschrijf en gewrijf aanleiding gaf. Wat al tegenstrijdige berigten deswege? Wat al nota-wisseling, die tot geen doel leidde? De vraag is belangrijk; want hare oplossing kan, gewis, veel beteekenenden invloed uitoefenen op het tooneel, dat zich in het Oosten ontrolt, op dien worstelstrijd, welken geheel de wereld met gespanne aandacht gadeslaat. Maar tot dus verre verkeerde men steeds in onzekerheid omtrent die vier waarborgen, welke eerst nu schijnt te zullen ophouden. De *Preuss. Corr.* heeft Zaturdag jl. een zeer uitvoerig artikel medegedeeld over de Oostersche quaestie.

Dat blad deelt mede, dat het kabinet van St. Petersburg bereid om vrijwillig en zonder eenig voorbehoud de vier punten van waarborg aan te nemen, belangrijke opofferingen wil doen om tot herstel van den vrede te geraken. De *Corr.* zegt, dat de Westersche mogendheden, ongetwijfeld genegen zullen zijn om op dergelijken grondslag in onderhandeling te treden.

Particuliere mededeelingen omtrent de onderhavige zaak stemmen volkomen overeen met die van den *Corr.*, en wij gelooven dan ook, dat men de aanneming der vier waarborgen door Rusland als zeker kan beschouwen. Dit feit is in ons oog van *groot gewigt*, te meer daar deze stap tot toenadering plaats grijpt op een oogenblik, dat de kabinetten van Pruissen en Oostenrijk tot overeenstemming geraken: eene overeenstemming waarvan tot grondslag ligt, dat, indien het kabinet van St. Petersburg de vier waarborgen aanneemt, Oostenrijk in dat geval, zonder afstand te doen van zijne regten, zoowel in tijd van oorlog als van vrede, plegtig belooft tusschen beide te treden, met het doel om een vrede tot stand te brengen, welke voor beide oorlogvoerende partijen duurzaam en eervol zij.

Maar van een anderen kant wordt de verwezenlijking van eene zaak verzekerd, waarvan insgelijks herhaaldelijk sprake is geweest, en welke juist eene tegenovergestelde strekking schijnt aan te duiden. Oostenrijk zou namelijk op het punt zijn, om met de Westelijke mogendheden een of- en defensief verbond te sluiten.

Men lette nogtans wel op het volgende: Het is bekend, dat er sprake geweest is van twee verdragen tusschen het kabinet van Weenen en de Westersche mogendheden. Volgens het een zou Oostenrijk, ten aanzien der Oostersche quaestie, zijne belangen en handelingen met die der Westersche mogendheden geheel vereenzelvigen. Door de onderteekening van dit stuk zou Oostenrijk oorlogvoerende partij worden, en verpligt zijn, zijn leger onmiddellijk naar het oorlogstooneel te zenden, om de geallieerden behulpzaam te zijn in hunne krijgs-operatien. Volgens het ander verdrag zou Oostenrijk zich niet verbinden, om voor het tegenwoordige aan Rusland den oorlog te verklaren; maar zou het, indien die oorlog mogt uitbarsten, hetzij tengevolge van het initiatief door laatstgemelde mogendheid, of om welke andere oorzaak ook, kunnen rekenen op de ondersteuning en hulp der beide zeemogendheden.

Dit laatste verdrag is als een overgangs-verdrag beschouwd, als moetende tot het andere leiden, dat niet eerder dan in het voorjaar zal kunnen worden onderteekend; en het is dit transitoir-verdrag hetwelk, volgens de ontvangene mededeelingen, op het punt was zijn van onderteekend te worden.

Wij bepalen ons voor heden bij deze eenvoudige aanwijzingen. De voorzigtigheid gebiedt af te wachten hoe en in welke termen aan den eenen kant de aanneming der vier waarborgen vervat en aan de andere zijde, van welken aard het verdrag tusschen Oostenrijk en de Westersche mogendheden is. De bekendmaking daarvan zal ons in staat stellen, een oordeel te vellen omtrent de vraag of deze beide gebeurtenissen tot vrede of wel, integendeel, tot nieuwe verwikkelingen zullen leiden.

De diplomatische nieuwstijdingen hebben heden de prioriteit, niet alleen omdat zij van veel gewigt zijn, maar ook naardien berigten aangaande het oorlogstooneel thans zeer weinig in getal en van belang ontbloot zijn.

De *Moniteur* deelt een brief van den Keizer der Franschen aan den opperbevelhebber van het leger in het Oosten mede. Ziethier de meest belangwekkende zinsneden van dat stuk:

„De overwinning bij Inkermann heeft mij diep getroffen. Heb de goedheid om aan het leger mijne tevredenheid te kennen te geven, en betuig de generaals, officieren en soldaten mijne erkentelijkheid wegens de dapperheid, die zij aan den dag legden.

„Eene vermeerdering van hulp zal uwe krachten verdubbelen en u in staat stellen om eene offensieve houding te bernemen.

„In Bessarabie zal eene belangrijke afleiding plaats hebben.

„De publieke opinie van het buitenland is ons zeer gunstig gezind.„

De *Observer* meldt, dat het Engelsche leger in de Krim binnen drie weken op een effectief van 36,000 man zal gebragt worden.

Te Parijs was eergister het gerucht in omloop dat den 18 weder eene voor de geallieerden gunstige beweging had plaats gehad; maar dit was slechts een los gerucht, dat geen geloof verdient.

Daarentegen heeft ter beurze meer vertrouwen erlangd een gerucht, volgens hetwelk er eene leening van duizend millioen francs door Frankrijk en Engeland zou gesloten worden. De Fransche fondsen waren dien dag veel gunstiger.

Een rapport van den vice-admiraal Febrier des Pointes, omtrent de zaak van Petropawlowski bevestigt hetgeen wij daaromtrent reeds medegedeeld hebben. Men ziet eerstdaags het rapport der Russische autoriteiten van Kamchatka te gemoet.

Canada, thans eene Engelsche bezitting, maar waarvan de inwoners van Franschen oorsprong zijn stelt, hoewel zeer ver verwijderd van de tegenwoordige gebeurtenissen, groot belang in den oorlog tusschen Rusland en de twee groote landen, welke een en ander voor haar een moederland zijn. Den 6 Nov., werd in de Kamer der volksvertegenwoordigers door een man, die de hoogste staatkundige betrekking te Canada bekleedt, den heer Francis Hincks, het voorstel gedaan, [illegible] eene som zou toestaan om bij te dragen tot het fonds, dat in Europa is bijeengebragt ten behoeve der gekwetsten en der weduwen en weezen van de soldate,n die in den oorlog gesneuveld zijn. Dit voorstel ondersteund door den heer Galt, werd bij acclamatie aangenomen. Ook werd bij acclamatie aangenomen het voorstel, dat de toegestane som verdeeld zou worden tusschen Engeland en Frankrijk. De regering van Canada heeft vervolgens het cijfer gesteld op 20,000 pd. st. of 500,000 fr., waarvan de eene helft naar Engeland en de andere naar Frankrijk zal worden gezonden.

De Duitsche rijksdag heeft den 23 eene vergadering gehouden; maar van de Oostersche quaestie was daarin volstrekt geene sprake.

De kamer van afgevaardigden te Wurtemberg, is na eene afwezigheid van ongeveer 18 maanden den 22 dezer te Stutgard weder bijeen gekomen.

Uit Rome wordt gemeld, dat den 16 dezer eene publieke consistorie is gehouden.

Uit Madrid worden nadere berigten medegedeeld omtrent de zitting der Cortes, waarin Espartero zijn ontslag genomen heeft. Zij bevestigen, dat de uitwerking dezer manifestatie, welligt een weinig theatraal, echter van veel belang was.

De gevoelens zijn zeer verdeeld omtrent den invloed dien Espartero behouden heeft zoo wel op de Cortes als op de bevolking.

De mail uit Indie is te Triëst aangekomen.

De nieuwstijdingen uit Alexandrie zijn van den 18 der vorige maand. Zij deelen mede, dat de onderkoning van Egypte met 12,000 man naar den woestijn vertrokken is, ten einde ze daar te oefenen in krijgskundige bewegingen.

De berigten uit [illegible] was geneigd om met [illegible] te onderhandelen.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN MAANDAG, 27 NOVEMBER.

DISCUSSIE OVER HET IIde HOOFDSTUK DER BEGROOTING.

Aan de orde is de IIIde afdeeling, (*Algemeene Rekenkamer*). De heer VAN BOSSE bestrijdt de meening der Regering, dat zij niet bevoegd zou zijn om hare meening te zeggen over het getal ambtenaren, dat de Rekenkamer zegt noodig te hebben. Dan zou de Rekenkamer in elk opzigt boven de wet zijn gesteld; de Regering had over elk Staatscollegie het toezigt, ook over de Rekenkamer. (De Minister heeft geen antwoord). De artt. 13, 14, 15 en 16 worden angenomen.

De IVde afdeeling (*kanselerij der beide orden*) lokt geene discussiën uit, de artt. 17 tot en met 21 worden aangenomen.

De Vde afdeeling (*kabinet des Konings*), bevattende de artt. 22 tot en met 25 wordt aangenomen zonder discussie, zoomede de VIde afdeeling (*pensioenen en wachtgelden*) en de VIIde (*onvoorziene uitgave*). Het geheele IIde hoofdstuk wordt aangenomen met algemeene (65) stemmen.

DISCUSSIEN OVER HET IIIde HOOFDSTUK. (*Buitenlandsche Zaken.*)

Algemeene discussiën.

De heer THORBECKE zegt, dat hij over het algemeen geen vriend is van eene voorafspraak. Hij acht dit heden echter noodig; omdat hij nu handelen moet over een departement met welks beleid hij niet bij uitnemendheid is ingenomen. Meermalen is ook in het afgeloopen jaar sprake geweest over de perken van parlementaire betamelijkheid. Het is hem steeds voorgekomen, dat die perken geene andere zijn, dan die (om zich van een engelsch woord te bedienen) een gentleman in de gewone zamenleving in acht neemt. Intusschen heeft de parlementaire taal hare eigenaardigheid verbonden aan de vrijheid van oordeel der vertegenwoordiging, ook verbonden aan de strenge contrôle, die de vertegenwoordiging verpligt is over de handelingen der regering uit te oefenen.

Van daar dat dan ook in die taal woorden eene andere beteekenis hebben dan in de gewone zamenleving. Een vertegenwoordiger kan zich geroepen achten te zeggen, dat hij geen vertrouwen in een minister heeft. In de gewone zamenleving zou dit eene krenking zijn van den persoon dien het geldt. Maar zoo dit in het Parlement gezegd wordt, dan geldt dit geen persoon, maar het beleid, de handelingen der Reg. of van den betrokken minister. Zoo kan het hem gebeuren, dat hij geroepen kon zijn, bij de behandeling van een voorstel van wet, van onopregtheid te gewagen. Hij gelooft dat dit mogelijk gedaan heeft bij discussie op het Armbestuur, de Kerkgenootschappen en over de Verhooging van het Hoofdstuk van Oorlog.

Maar dat beteekent in geenen deele, dat de minister een valsch of onopregt man is. Dat beteekent alleen, dat er geene overeenstemming bestaat tusschen de gronden, die voorop gezet worden en de eigenlijke strekking van het ontwerp. Evenzoo kan hij een gerucht vermelden, dat, zoo het waar was, kon na zich slepen, dat een minister zich aan een verwijt had blootgesteld. Is daarom het gerucht een lasterlijk gerucht, zoo het blijkt dat het niet met de waarheid instemt?

Dat is geen aanval tegen den persoon, maar de beoordeeling over eene daad van het bestuur. Gaf men er eene andere uitlegging aan, er zou geen oordeel over de daden van het bestuur meer geveld kunnen worden. Hij wenscht niet dat hier naar persoonlijke bedoelingen werde gezocht, of een stelsel van verdachtmaking ingevoerd. Doch het kan toch mogelijk zijn dat er wederkeerig uitdrukkingen worden gebezigd die voor verschillende zelfs dubbelzinnige uitlegging vatbaar zijn, ja die voor eene individuele krenking zou kunnen worden opgenomen.

Maar dan nog beweert hij dat elk lid, elk minister zich moet houden aan de eerste uitlegging, welke toch als het gevolg te achten is van besef van pligtsvervulling. Welk ook het verschil van denkwijze in deze vergadering moge zijn, gelooft spreker dat deze beginselen algemeen zullen toegestemd worden, al gebruikt men niet altijd woorden, die daarmede geheel overeenstemmen. En hij gelooft dat de Voorzitter, die aan dergelijke beginselen in deze vergadering de heerschappij zou weten te verschaffen op de sympathie van al de leden der kamer zou kunnen rekenen.

Komende tot de beschouwing over de begrooting van het IIIde hoofdstuk, herinnert Spr. aan het adres van antwoord der Kamer, waarin deze de hoop uitdrukte, dat onze regten als neutralen staat zouden worden geëerbiedigd; de Kamer verlangde dat die regten krachtig zoude worden gehandhaafd. Neutraliteit bestaat niet in niets doen; zij moet zijn eene zedelijke kracht voor onze regten en vrijheid. Vele betwiste punten bestaan er gewis ten aanzien van de regten der neutraliteit; en Spr. gelooft dat het veeltijds niet tot eene goede uitkomst leiden zal, wanneer men over die punten afzonderlijk en geïsoleerd met de oorlogvoerende mogendheden onderhandelt. Spr. dringt derhalve op nieuw aan, het nut dat er in gelegen geweest ware, wanneer Nederland 't initiatief genomen hadde, om eene zamenwerking tot stand te brengen, ten aanzien van dergelijke den neutralen betreffende... Voorts betoogt Spr. dat de Kamer allezins bevoegd is, om wat Nederland als neutrale staat verlangt, in het openbaar te bespreken, zonder dat dit nadeelig werken kan; integendeel men zal er voordeel bij behalen. Wij zijn niet meer in de tijden, waarin de diplomatie was eene magt van geheimen en duisternis; en de houding van het tegenwoordige Min. van Buitenl. Zaken schijnt ons tot die tijden te willen terugvoeren.

Niet enkel de Engelsche Ministers, maar zelfs de meest autocratische gouvernementen zorgen meer voor de publiciteit dan *ons* Ministerie; zij gevoelen den pligt om in deze tijden zich te verantwoorden voor de publieke opinie; *ons* Ministerie weêrhoudt, zelfs aan de Kamer, de meest eenvoudige inlichtingen. Al komt de Minister en betoogt, dat menige bijzondere moeijelijkheid is vereffend, Spr. hecht daaraan minder waarde, daar hij meer waarde hecht aan de verkondiging en de handhaving van een algemeen stelsel. Aan die opsomming der bijzondere moeijelijkheden hecht Spr. zoo weinig waarde, dat hij voor zich niet weet of het is, wanneer de verklaring werd afgelegd, dat de moeijelijkheden ten genoege der Regering zijn afgeloopen.

Spr. zal de twee volgende vragen doen: 1°. Hoe staan de onderhandelingen met den Sondtol? 2°. Of de Regering genegen is, om, in verband met art. 99 der Grondwet, al de stukken te deponeren in zake van Gibson gewisseld? Het zou Spr. leed doen, indien het gerucht waarheid ware, dat een persoon, die door *ons* veroordeeld was, niet enkel bescherming had genoten in Amerika, maar tevens als diplomatiek agent was benoemd. Hij zou dit feit niet kunnen beschouwen als een blijk van welwillendheid van Amerika jegens ons; het zou hem te meer leed doen, omdat wij in *deze* tijden de ondersteuning behoeven van Amerika, meer dan vroeger. Spr. eindigt met de hoop uit te drukken, dat de Minister de stukken zal willen overleggen; en indien die mededeeling *nu* ontijdig zou zijn, zich daaraan niet te onttrekken zoo spoedig dit doenlijk zou zijn.

De VOORZITTER herinnert, dat het eerste gedeelte van de rede des heeren THORBECKE schijnt in te houden eene beschuldiging tegen de leiding des Voorzitters. Hij merkt op, dat het hem van harte leed zou doen, indien hij ooit de onpartijdigheid uit het oog zou verliezen.

De heer THORBECKE herhaalt zijne uitdrukking, waarop de Voorzitter doelde. Hij had gezegd: „dat de Voorzitter, „die de heerschappij wist te verschaffen aan de beginselen „van discussie, door hem ontwikkeld, de sympathie der geheele Vergadering zou verwerven." Spr. gelooft niet, dat er *gezegd* is, wat de Voorzitter er *onder verstaat.* Maar toch moet hij herinneren, dat reeds dikwerf gebeurd is, waarover Spr. klaagde; en nog in de Zitting van Zaturdag is in de sterkste vormen uitgekomen, dat een Minister zich als persoonlijk aantrok wat slechts was de beoordeeling eener regeringsdaad en zich uitdrukkingen veroorloofde, die eene vertegenwoordiging niet lijdzaam mogt aanhooren.

DE MIN. V. BUITENL. ZAKEN, wil noch mag het gedrag van den Minister van Oorlog regtvaardigen. Het kan een wijs beleid zijn, om op dit oogenblik de discussie niet te heropenen over een geval, dat anders *buiten de Kamer* tot onaangename en noodlottige gevolgen zou kunnen leiden.

De heer ZIJLKER bestrijdt het IIIde hoofdstuk, wegens de steede klimmende cijfers, die ten behoeve van de gezantschappen worden aangevraagd. Twintig millioenen worden opgebragt van de eerste levensbehoeften, en Spr. kan niet toestaan, dat daarvan zoo groote sommen werden afgenomen, om eene noodelooze weelde te handhaven van onze diplomaten.

Ook wijst hij op 't merkwaardige adres van den heer Paul van Vlissingen te Amsterdam, waaruit zoo zeer de vreeselijke behoeften blijkt, waaraan onze volksklasse is blootgesteld.

De heer SANDER vond het niet noodzakelijk, om het woord te vragen bij de algemeene discussiën, want hij zou toch niet anders hebben kunnen zeggen, dan dat hij goed zal keuren wat goed is, en afkeuren wat afkeurenswaardig is. Hij heeft een bezwaar *tegen* dit hoofdstuk; omdat het cijfer van dat hoofdstuk hooger is dan het vorige jaar; hij kan niet goedkeuren de verhooging aan de bezoldiging van gezanten toegekend. De aanleiding tot die verhooging kan Spr. niet beamen; weelde is geen behoefte; men moet *kundige* mannen hebben; wij zijn geroepen om door bekwaamheid, niet door pracht te schitteren. Wel is het waar, dat de tijd *duur* is; maar dit is ook hier het geval; regtvaardig was 't evenwel niet, om dan te beginnen met ambtenaren, die duizenden en duizenden 's jaars uit de schatkist trekken. Men moest dan veeleer beginnen, met de bezoldiging der kleine ambtenaren te verhoogen. Spr. zal daarom stemmen voor het amend. van den heer DOMMER dat strekt om de aangevraagde verhooging van de begrooting weg te nemen.

De heer DOMMER VAN POLDERSVELDT ziet in de voorgestelde verhooging van de bezoldiging der gezanten een naauw verband met de eischen van de heeren VAN LENNEP, DE KEMPENAER en VAN DER BRUGGHEN, die ten vorige jare eene schets gaven van de weelde van gezanten en de noodzakelijkheid betoogde om zoo veel mogelijk onze gezanten in staat te stellen in weelde te doen leven. Spr. meent dat men bij historische vergelijking, wel degelijk het verschil van toestand en tijd in acht moet nemen; en hij gelooft dat inderdaad de *koks* of de *vrouwen* en *dochters* der gezanten niet zoo grooten invloed meer uitoefenen als vroeger op de diplomatie. De Minister had ten vorigen jare beloofd, de tractementen te verhoogen, als het hem werd aangevraagd; en nu schijnt het Spr. toe dat aan die onvoorzigtige verklaring was gehoor gegeven. Ware Spr. overtuigd, dat het belang des lands, werd gebaat met de verhooging, hij zou zulken maatregel ondersteunen; maar hij ziet niet in, dat dit het geval is, en daarom moet hij het belang der Natie stellen boven dat van particuliere personen, wier toestand in elk geval dan toch niet zoo beklagenswaardig is. Hij is des te sterker tegen de verhooging, omdat zij noodzakelijk de verhooging van 't tractement der mindere ambtenaren zou ten gevolge moeten hebben, 't geen evenwel op zich zelf genomen geene onbillijkheid zijn zou.

De heer V. HEIDEN REINESTEIN komt ook terug op de zaak van Gibson en hoopt, dat de Minister voldoende inlichtingen daaromtrent zal geven. Hij vereenigt zich met het gedrag der Regering ten aanzien van de neutraliteit; en dit vooral omdat het geene sympathie verlangt te zien geven jegens mogendheden, van wier grootmoedigheid hij nog niet overtuigd is. Eindelijk bestrijdt ook hij de verhooging van bezoldiging der gezanten, en zal die in geen geval goedkeuren.

De Spr. vraagt tevens of er eene overeenkomst tot regeling van den sluikhandel met Hannover is tot stand gekomen?

De heer DAMS is geen voorstander in het algemeen van verhooging van tractementen, en hier speciaal van de Minister van Buitenlandsche Zaken in moeijelijkheden geraken; want nu zouden al de diplomaten komen vragen. Spr. wijst op een vroeger artikel van *de Grondwet*, waarin werd aangetoond, dat eene gelijke aanvraag was gedaan door de Amerikaansche diplomaten, maar dat bleek hoezeer die aanvraag volstrekt in geen verband stond met de belangen des lands. Hij zal dus, omtrent de voorgestelde verhooging, nadere inlichtingen afwachten.

Ten slotte geeft Spr. een overzigt van de wijze, waarop de tollinie in Spanje is ingerigt; en wijst op het groote nut, indien Nederland een handelstractaat met Spanje kon sluiten.

De heer VAN GOLTSTEIN beweert dat de bezoldiging der gezanten beneden het gepaste peil is gedaald, en dat derhalve de voorgedragene verhooging de goedkeuring der Kamer behoort te verwerven. Het gedrag der Regering ten aanzien van de neutraliteit wordt door Spr. volkomen beaamd; en treedt daarbij in ontwikkeling over de aanleiding en aard der gebeurtenissen in het Oosten.

De heer VAN NISPEN VAN SEVENAER verklaart te behooren tot hen, die zich verzetten tegen de verhooging van de bezoldiging van gezanten, en hij deelt mede, dat in de sectiën zelfs zij, die gewoonlijk het Ministerie ondersteunden, deze om de eene, gene om de andere reden zich tegen zoodanige verhooging hebben verklaard.

De heer HUGENHOLTZ merkt op, dat er van de ministeriele zijde bijna geen enkel bezwaar tegen de begrooting is ingebragt: één lid had haar bij de algemeene discussie verdedigd. Deze omstandigheid deed Spr. herinneren aan de taktiek ' ook bij het adres van antwoord te baat genomen; namelijk dat men in de sectien groote bezwaren oppert en in de Kamer het stilzwijgen bewaart. Zoo ook *nu* omtrent de verhooging van de bezoldiging der gezanten; men zal die verhooging verwerpen, de Minister zal zich niet verzetten en het hoofdstuk zal worden aangenomen. Dat voorziet Spr. ook ten aanzien van andere hoofdstukken; maar hij vraagt of die houding goed is van de Kamer, daar hare groote bezwaren in de sectien niet betrof de verhooging van *enkele* posten, maar wel de geheele strekking der begrooting ter opdrijving van het cijfer der uitgaven.

Voorts kan Spr. niet, als de vorige Spr., roem dragen op de diplomatie van den Minister. Wat de zaak van den jongen Albert betreft: Spr. meent, dat men door kracht van geld zich meester heeft gemaakt van het schip en dat toen naar Engeland is gezonden.

Aangaande de geschiedenis met *de Favorite* betwijfelt Spr. of dat schip *wel* gekomen is enkel om levensmiddelen in te nemen; en wanneer de Minister het verlangt zal hij mededeelen wat hij daaromtrent vernomen had.

Terugkomende op de aangevraagde verhooging, vestigt Spr. bijzonder de aandacht op de *f* 2000, die aan den heer Lightenveld zouden worden toegekend. Spr. vraagt of die heer niet geweten heeft, wat tractement hij zou bekomen? Of die heer, jaren te Parijs verkeerende, niet geweten heeft hoe duur de levenswijze was te Parijs?

De heer VAN HOËVELL waardeert de pogingen, die aangewend worden om deze begrooting te doen doorgaan. Maar Spr. vraagt, of het amendement niet gerigt is tegen de hartader van het *stelsel* van den heer Van Hall. Dat stelsel was aanzienlijke verhooging; in *deze* begrooting was gegeven een begin van uitvoering aan dit stelsel.

Spr. gelooft dat de Minister, in de tegenwoordige tijden, nooit zou zijn overgegaan tot het verhoogen van het cijfer zijner begrooting, zoo hij niet de overtuiging had, dat het noodig was voor de belangen des lands. Wordt het amendement aangenomen: Spr. kan er dan niets anders in zien dan een votum van afkeuring dezer Kamer over het stelsel van den Minister.

Spr. gaat nu over tot bespreking van de zaak van Gibson. De Minister had door de Troonrede de meening willen vestigen, dat wij met *alle* mogendheden in de meest vriendschappelijke relatiën stonden; met het oog echter op de publiek gemaakte brieven van den Amerikaanschen gezant en onzen Minister (die Spr. niet weet of ze echt zijn), meent Spr., dat juist het tegenovergestelde waar schijnt te zijn van de meest vriendschappelijke relatiën. De brief van den Amerik. gezant was gedagteekend 9 September; en toch weinige dagen te voren verklaart de Minister, dat men in de meest vriendschappelijke betrekking stond tot Amerika? Spr. vraagt of die inlichting in staat is, om vertrouwen te stellen in de regeringshandelingen des Min. van Buitenl. Zaken?

Op een tweede punt moet Spr. terugkomen, dat hem *na aan het harte lag*; namelijk dat hij Spr. den Minister, bij de algemeene discussiën, had uitgenoodigd om toch eens over te leggen de stukken, die schuld van den heer van Zuylen zouden kunnen bewijzen. Spr. had gezegd, dat die overlegging gevorderd werd in het belang van het Vaderland, voor de eer van het Ministerie en voor de eer van den Minister van Buitenlandsche Zaken. De heer STRENS had vervolgens, met een diep gevoel, in denzelfden zin, van het Ministerie verlangd, overlegging van de stukken. De eer van 't Ministerie eischt die overlegging; *want nu behoort te blijken, dat in die stukken eene beschuldiging ligt van het vorig Ministerie.* En wat is nu gebeurd? De Minister heeft gezwegen, en de discussiën zijn gesloten. De Minister is opgeëischt om de stukken over te leggen, en de Minister heeft het *niet* gedaan. Spr. vraagt, welk vertrouwen kan 't Nederlandsch Gouvernement inboezemen in den vreemde, indien de regeringshandelingen van den Minister met vreemde diplomaten van denzelfden stempel zijn als tegenover landgenooten?

De Minister van Buitenlandsche Zaken beklaagt zich, dat hij aan zoo vele aanvallen is blootgesteld, en daarom vraagt hij bij voorbaat verschooning, voor een of ander hard woord, dat hem mogt ontvallen.

In de 1ste plaats behandelt de Minister de quaestie van vertrouwen. Het doet hem genoegen, dat de Spr. uit Maastricht niet tevreden is met zijne politieke gedragslijn, want dan zou hij, Min., niet langer kunnen rekenen op 't vertrouwen van hen, die hij gewoon is hem te zien ondersteunen. Dat de Min. niet volledige inlichtingen zou geven, bestrijdt de Minister; overigens beroept hij zich op een antecedent van den heer THORBECKE, waarbij deze in der tijd van meening zou geweest zijn, dat men onderwerpen van buitenlandsche zaken niet in de Kamer behoorde te discussiëren. Omtrent de vragen betreffende de neutraliteit, gedaan door den heer THORBECKE, herhaalt de Min. dat hij geen collegie geeft, en geen collegie neemt. Overigens treedt de Min. in eenige ontwikkeling, waarom het Ministerie niet nuttig heeft geacht om van een geïsoleerd punt af te gaan, en zich niet met andere neutrale Staten te verstaan. Het stelsel der tegenwoordige regering bestaat in de toepassing van het spreekwoord: *»Schreeuw niet voor dat je geslagen wordt«* (een zeer magnifique explicatie van een gewigtig punt van staatsregt door een Min. van Buitenlandsche Zaken); Nederland moest geen banier van neutraliteit *oprigten*, maar enkel *vasthouden* (?)

Wat betreft het gerucht, dat de zaak van *de Jonge Albert* door kracht van geld was afgedaan, de Min. verklaart dat gerucht onjuist; maar er kunnen omstandigheden zijn, dat men in het geheim zich moet opofferingen getroosten; doch het is niet geraden daarover in 't openbaar te spreken. Ten aanzien van *de Favorite* zegt de Min., dat het schip met geene verkeerde bedoeling in onze havens heeft gelegen, en dat hij niet weet, wat de kommandant van dat schip mogt hebben gezegd of beweerd.

Rakende de zaak van GIBSON, verklaart de Min. dat de zaak nog niet is afgedaan, en dat er derhalve bezwaar is om de gevraagde stukken over te leggen. Eene diplomatieke betrekking had GIBSON niet bekleed. De Minister beweert voorts, dat zijne verzekeringen rakende de vriendschappelijke relatien met Amerika geheel overeenkomstig waren met de waarheid; want de brief van den heer BELMONT *was enkel gesteld in korte woorden, aan de Amerikanen eigen* (algemeen gelach.) Hier geeft de Min. tevens eene verklaring van het woord *»enforcement«*; en zegt, dat het volstrekt geene dwangmaatregelen bedoelde. De Minister gelooft dat men het land vernedert, wanneer men zooveel gewigt hecht aan die zaak; hij verklaart tevens logenachtig het verhaal, medegedeeld omtrent het toezenden van de *dictionnaire van Webster*.

Aangaande de overlegging van de stukken, rakende de April-beweging, merkt de Minister op, dat hij gedacht had dat die zaak nu zou zijn afgeloopen; en hij herinnert nu, dat hij alleen gedoeld had op het geheele gedrag van het vorige Ministerie, niet ten aanzien van het punt der voorloopige mededeeling; voorts dat hij verklaard had de stukken over te zullen leggen mits ten gevolge van eene interpellatie, of ter beoordeeling aan 2 of 3 respectabele mannen. De Minister had later gezwegen alleen omdat hij de discussiën niet langer wilde rekken over zoo netelige punten. Maar nog is hij bereid te antwoorden op eene interpellatie of de stukken te laten zien aan 2 of 3 respectable mannen.

Overgaande tot het punt van de verhooging, zegt de Min. dat de aanneming van het amendement hem niet voorkomt te zijn een votum van wantrouwen, ofschoon hij nu niet wil zeggen wat na de aanneming zou kunnen gebeuren. Hij erkent met den heer v. Hoëvell dat het amendement is een steek toegebragt aan de hartader van zijn *stelsel*; want de Kamer zou hem, die zijn geheele leven gewijd heeft aan *bezuiniging*, nu door de aanneming van het amendement komen verklaren dat hij verspillend was! En daarom beschouwt hij dit amendement als een steek aan de hartader van zijn stelsel toegebragt. De Min. gaat vervolgens over, om, in breede ontwikkeling te betoogen dat *hij* zelf zijn geld, zijn genoegen en zijne rust opoffert, en dat de gezanten de gevraagde gelden dringend noodig hebben. De Minister leest te dien einde eene geschreven redevoering voor, inhoudende het betoog, *waarom* de gezanten meer geld noodig hadden en 't noodzakelijk was terug te keeren op den verkeerden bezuinigings-maatregel, in dit opzigt door het vorig Ministerie genomen. In deze geschrevene redevoering was tevens uitvoering bestreden het verwijt, dat het Ministerie zou hebben eene neiging tot uitzetting der uitgaven, en opgegeven eene vergelijking van het eindcijfer der begrooting van Buitenlandsche Zaken met dat van Belgie, waaruit zou blijken dat ons eindcijfer veel lager zou zijn. Vooral tracht de Minister de overtuiging te vestigen, dat toch niet alles zal worden uitgegeven, wat aangevraagd wordt.

Ten aanzien van twee, aan den Minister gedane vragen, antwoordt de Minister 1o. dat hij hoop heeft Hannover te bewegen tot het sluiten van een tractaat tot wering van den sluikhandel, 2o. dat al des Min. pogingen zullen strekken om met Spanje de gewenschte regeling tot stand te brengen.

Wegens het ver gevorderde uur, en daar verscheidene sprekers nog het woord wenschten te voeren, wordt de verdere discussie uitgesteld tot morgen ochtend 11 ure.

s Gravenhage, 27 November.

Z. M. heeft den kapitein bij het wapen der genie en sapeurs van het O. I. leger J. van Staveren benoemd tot ridder der orde van den Nederl. Leeuw; den heer J. C. Cramerus erkend als consul van Oldenburg te Amsterdam, en aan J. P. I. Buteux, op verzoek, eervol ontslag verleend als 2de luit. bij de schutterij te Vlissingen.

Z. M. heeft 1o. den heer mr. H. A. Spandaw, wiens tijd van aftreding als lid van de directie der maatschappij van land-[illegible] vastbeklemde meijers in de provincie Groningen op 31 December 1854 is bepaald, voor die betrekking op nieuw benoemd; 2o. ter vervanging van den heer. J. D. Jensema, overleden, benoemd den heer S. D. Jensema, burgem. der gemeente Stedum.

Z. M. heeft goedgekeurd de beroepingen van predikanten, uitgebragt door de kerkeraden der Herv. gemeenten hierna genoemd, als: van Hoogvliet, op T. Hoog, candidaat bij het prov. kerkbestuur van Noordbrabant; van Simonshaven en Biert, op M. Buchli-Fest, candid. bij het prov. kerkbestuur van Gelderland; van Oude Niedorp, op H. Worst, candid. bij het provinciaal kerkbestuur van Zuidholland; van Zwolle (N. Herv. gem.), op T. Poortman, predik. te Leerdam; van Noordbroek, op S. Coolhaas van der Woude, predik. te Nieuw Beerta.

Z. M. heeft de heeren mr. M. H. Godefroi en mr. E. J. Asser, te Amsterdam, als leden van de hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten, met het einde dezes jaars aftredende, bij voortduring als zoodanig benoemd, eerstvermelde tevens als voorzitter.

Bij dit nommer der Courant behoort een *Bijvoegsel*, bevattende den hoofdinhoud van het op gisteren vastgestelde Voorloopig verslag der Tweede Kamer, over het voorstel van vijf leden tot afschaffing van den accijns op den turf en de steenkolen.

Naar men verneemt is door heeren studenten te Leijden dezer dagen een adres gezonden aan de Tweede Kamer der Staten Generaal met verzoek om ondersteuning in de zaak van het op te rigten Observatorium.

Men verneemt, dat door den gemeenteraad van Leijden is besloten tot de voldoening der kosten, waarvoor de gemeente in regten is aangesproken door den officier der arrond. regtbank, ter zake van het vervaardigen van een exemplaar der tienjarige tafels op de registers van den burg. stand over de jaren 1843—1852. Dat besluit is door Gedep. Staten krachtens art. 194 l. i. der gemeentewet goedgekeurd en werd genomen op het uitvoerig en vrij ontwikkeld rapport eener commissie uit den gem. raad, waarbij voornamelijk werd overwogen dat vóór de opmaking der 10jarige tafels van 1853—1862 bij eene wet of maatregel van algemeen bestuur zou zijn uitgemaakt de voortdurende geldigheid van het keizerlijk decreet en de twijfel opgeheven, of de daarbij gegeven voorschriften waren van burgerlijken of publiek-regterlijken aard.

(G. S.)

De landbouwkundige voorlezingen welke te Hulst, Axel en Hontenisse in den verloopen winter door den heer W. A. van Geuns zijn begonnen, zullen gedurende het ingetreden wintergetij worden voortgezet door den heer R. S. Tjaden Modderman. Die voorlezingen zullen te Hulst des Maandags, en te Hontenisse des Woensdags worden gehouden, en in deze week een aanvang nemen.

Nabij Schildwolde is weder een fossiel dier uit de klei opgegraven. Men heeft nog niet vernomen wat het is.

Op het adres van den gemeenteraad te Assen, houdende verzoek om voorziening wegens de weigering van heeren Ged. Staten van Drenthe om goed te keuren, dat aan de begrooting van ontvangsten en uitgaven voor 1854 worde toegevoegd een post van *f* 11,90 voor kosten van ververssching voor het stembureau, is door Z. M. besluit van den den 30 Oct. verklaard, dat de weigering ten onregte is geschied en de toevoeging dier uitgaaf aan de begrooting goedgekeurd.

Men schrijft uit Leeuwarden dd. 24 Nov. dat door de daartoe benoemde commissie uit het prov. geregtshof van Friesland benoemd zijn tot kandidaat-notarissen de heeren J. van Hettinga Tromp, van Leeuwarden; F. Schaafsma, van Dockum en A. Miedema, van Sexbierum.

◁ **Amerongen**, 24 Nov. Gisteren avond werd alhier, door den heer J. W. van Geuns, de tweede landbouwkundige voorlezing gehouden.

Bij eene nadere beschouwing van den grond, voor zoo ver die aan de planten voedsel verschaft, sprak de heer van G. na vooraf het nut en voordeel te hebben aangetoond om kalk, asch, of gips als toebereidsel bij gewone mest te bezigen, over de meststoorten in 't algemeen; — als: afval van dieren, van fabrijken, uitwerpselen van menschen en dieren, zoo vaste als vloeibare enz., waarbij Spr. wees op derzelver verschillende bestanddeelen en eigenschappen.

Voortaan zullen de lezingen over landbouw en daarmede in verband staande wetenschappen, hier niet meer op Donderdag- maar even als ten vorige jare, op Maandag avond gehouden worden.

— In de afgeloopen week zijn te Elst eenige partijen verhagelde tabak afgedaan, p. m. 115,000½ ned. ponden, Aard-Zandgoed, pluksel en bestgoed van *f* 11 tot *f* 11¼ de 100½ ned. ponden, allen één prijs; voor goede kwaliteit bestaat weinig of geen vraag.

± **Hardenberg**, 23 Nov. Bij het opmaken der begrooting werd door één raadslid, in eene voorlaatste vergadering aanmerking gemaakt op eene daarop voorkomende post ad *f* 30, ten behoeve van eenen klerk ter secretarie. Bedoeld lid hield vol dat deze hier niet benoodigd was en de burgemeester die tevens secretaris is qualitate qua, verpligt is het schrijfwerk der gemeente te verrigten en eene verdere belooning dan de vastgestelde jaarwedden door hem wordt geacht in strijd te zijn met al. 2 van art. 73 der gem. wet. Na re- en dupliek werd het voorstel tot schrapping dier post met groote meerderheid aangenomen. In de raadsvergadering van heden nu werd de meening van Ged. Staten hieromtrent kenbaar gemaakt. Volgens hun gevoelen is de secretaris niet benoodigd al het schrijfwerk der gemeente te verrigten en geven mitsdien den raad in overweging van hun besluit terug te komen, zullende zij, indien de raad daarin mogt blijven volharden, gebruik maken van art. 212 der gem. wet. Het voorstel van den voorzitter tot behoud der bedoelde post is desniettemin na uitvoerige debatten met 5 tegen 2 stemmen verworpen.

Per Telegraaf.

Marseille, 26 Nov. Alhier zijn twaalf groote oorlogstoomschepen aangekomen.

Met de *Egyptus* zijn tijdingen uit Konstantinopel aangekomen, die tot 15 Nov. loopen. — Mahmoud, de gewezen minister van Marine, was verbannen. De storm, die op 13 Nov. woedde, had het aankomen van brieven uit de Krim belet. Volgens de laatste, te Konstantinopel ontvangen tijdingen, was de generaal Koutoucoff gedood. De Russen gingen voort met het versterken der huizen van Sebastopol en barricadeerden alle straten, doch maakten gelijktijdig door het aanleggen van twee schipbruggen, toebereidselen, om zich des noodig in de Noordelijke forten te kunnen terugtrekken. Het *Journal de Constantinople* meldt, dat 40,000 à 50,000 man versterking naar de Krim zal gezonden worden, waaronder 10,000 man Turken. Het aantal sterfgevallen bij de geallieerden bedroeg in October 100 per week. Al het noodige werd gedaan om den gezondheidstoestand te verbeteren. De geallieerden maakten toebereidselen om in de Krim te overwinteren.

St. Petersburg, 26 November. Volgens eene depêche van prins Mentchikoff, van den 18den des 's avonds, waren de werkzaamheden van het beleg gestaakt. De kanonnade verzwakte van lieverlede en had den 18den bijna geheel opgehouden. Na het onweder van den 14 was het gebleken dat de schade, door de vijandelijke vloot geleden, grooter was dan men meende, zijnde het aantal oorlogsschepen en transportschepen, die op de kust geworpen waren, ongeveer 25. Bovendien hadden eenige oorlogsschepen zware averij bekomen.

Parijs, 27 November. De *Moniteur* behelst een keizerlijk decreet, waarbij de kamers tegen den 12den December bijeengeroepen worden.

Alexandrie, 12 November. Een tweede konvooi hulptroepen is naar Konstantinopel vertrokken. Er worden stoomschepen gewacht om het overige der divisie over te brengen.

Kopenhagen, 16 November. De heer Scheel is benoemd tot minister voor Holstein, en de heer Bulow, thans te Frankfort residerende, tot minister van oorlog.

Weenen, 27 November. De *Oester. Corresp.* meldt; dat het additionele artikel bij het tractaat van April, gisteren [illegible] geteekend is. Men hoopt alsnu, dat de bondsdag eenstemmig tot dat tractaat toe zal treden.

Het bevestigt zich, dat Omar-Pacha bevel ontvangen heeft om zijne operatiën tegen Besarabie te staken, maar om daarentegen onmiddellijk 20,000 man zijner troepen naar Balaklava te zenden.

Eene hier ontvangen depêche uit de Krim meldt, dat tot 16 November niets bijzonders voor Sebastopol was voorgevallen.

Varna, 16 Nov. Den 14 dezer heeft in de Zwarte zee een geweldige orkaan gewoed. De *Henri IV*, de *Pluto* en nog een ander schip, werden aan de kust geworpen. De bemanningen werden gered. De orkaan heeft zich niet tot de Middellandsche zee uitgestrekt. Een groot aantal schepen met versterkingen, levensmiddelen en krijgsbehoeften, volbrengen hunne reis dan ook met goed geluk.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 27 November 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**		
Ned.W.Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$58\frac{7}{8}$ $9\frac{7}{8}$		Pct.	
Dito Certificat. .	3	$69\frac{5}{8}$ $\frac{15}{16}$	*Hope* 1798/1816	5	$99\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{3}{4}$
Dito Dito . .	4	$88\frac{3}{8}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{8}$	Dito 1828/1829	5	99
O. I. Leening. .	4	$88\frac{9}{16}$	Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	$83\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$		Dito *Hope* . . .	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz* .	5	
Certificaten. . . .	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
[illegible]	[illegible]		[illegible]	6	56[illegible]
Frankrijk.					
Obligatiën . . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	18	Obligatiën . . .	4	
Dito Buitenl. .	3	$37\frac{5}{8}$ $\frac{3}{4}$	**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. 6/m.	3	$32\frac{7}{8}$ $8\frac{15}{16}$			
Bew. Sp. Com.			Metalliek . . .	5	$68\frac{3}{4}$
Amort. Schuld. .			Dito bet. Amst.	5	$73\frac{1}{4}$ $4\frac{3}{8}$ 4
Portugal.			Dito Nation. .	5	$67\frac{3}{8}$ $\frac{1}{4}$
Londen nieuwe.	3	$36\frac{1}{4}$ $\frac{7}{16}$ $\frac{3}{8}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	$31\frac{15}{16}$ $2\frac{1}{4}$
Dito uitgest . .	4		Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$31\frac{15}{16}$ $2\frac{1}{4}$

Mexic., te Lond. 3 pct. 20, $\frac{5}{16}$, $\frac{3}{16}$; dito Onb. 20, $\frac{5}{16}$, $\frac{3}{16}$.

De meer geruststellende politieke geruchten en betere buitenlandsche noteeringen werkten zeer gunstig op de stand der fondsen, hebbende de prijzen door aanzienlijke kooporders in Holl., Oostenrijksche, Port., en Spaansche effecten zich merkbaar sedert eergisteren verbeterd.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

BIJVOEGSEL

tot de „De Grondwet" van 28 November 1854.

Hoofd-Inhoud van het voorloopig Verslag der TWEEDE KAMER, over het voorstel van vijf Leden, tot afschaffing van de Accijnsen op den Turf en op de Steenkolen.

Het voorstel van den heer van Hoëvell en vier andere leden der Kamer tot afschaffing van de accijnsen op den turf en op de steenkolen is, nadat tot het nader onderzoek daarvan besloten was, den 18den November in de afdeelingen overwogen. Deze overweging heeft den volgenden uitslag opgeleverd.

§ 1. In drie der afdeelingen waren eenige leden, die zich tegen dit voorstel verklaarden ... bij den tegenwoordigen toestand van Europa, welke afschaffing van belastingen onraadzaam keurden. Nederland kon, naar hun gevoelen, ... of andere wijze in den oorlog worden gewikkeld, die thans tusschen de groote mogendheden wordt gevoerd en zich zoo ligt verder kan uitbreiden. Onder die omstandigheden vorderde eene wijze behoedzaamheid, dat onze financiele kracht niet verzwakt en geen greep in het belastingstelsel gedaan wierd. Veeleer behoorde die kracht zooveel mogelijk te worden versterkt. — Men heeft aan deze leden geantwoord, dat tot nu toe niets was gebeurd, waardoor de vrees voor het gevaar, waarop men doelde, geregtvaardigd werd. Integendeel lag in den loop der gebeurtenissen en in het naauwe verbond tusschen twee naburige groote mogendheden een genoegzame grond om de toekomst met gerustheid te gemoet te gaan. Onbestemde vrees alleen moest, nu de gunstige staat van 's Rijks geldmiddelen zulks toeliet, niet van het brengen eener afdoende vermindering in de lasten des volks terughouden. Door de afschaffing van belastingen zou meer tevredenheid onder de bevolking, meer eendragt in den lande worden geboren. Zoodanige stemming der gemoederen zou, indien werkelijk onverhoopt de gevreesde gevaren zich mogten verwezenlijken, voor de Regering een krachtiger steun opleveren dan in het vloeijen van meerdere inkomsten in de schatkist ten gevolge van het onveranderd in stand houden der tegenwoordige middelen gelegen kon zijn. Was eenmaal de weg tot afdoende vermindering van de lasten der natie ingeslagen, dan zou bij het ontstaan van onvoorziene behoeften daarin te gemakkelijker door buitengewone maatregelen ... Daarenboven heeft de Regering zelve thans afschaffing en vermindering van belastingen voorgesteld. Zij heeft daardoor een geruststellend blijk gegeven, dat zij de toekomst voor Nederland, al wordt ook elders een hevige oorlog gevoerd, niet duister inziet. En waarom, vroeg men, zou dan de Volksvertegenwoordiging zich angstvalliger toonen dan zij?

Tegen deze beschouwingen werd door enkele leden aangevoerd, dat zij zich verpligt rekenden, met het oog op den toestand van Europa, evenzeer de regeringsvoorstellen tot vermindering der bestaande belastingen als het voorstel der vijf leden te bestrijden; terwijl in allen gevalle de Regering, door het beperken der ontheffing tot een veel lager cijfer, met meer behoedzaamheid te werk ging.

§ 2. Door onderscheidene leden werd dit laatste denkbeeld uitgebreid en het gevoelen verdedigd, dat de geldelijke toestand des Vaderlands niet toelaat, om zoo ver met het afschaffen van belastingen te gaan als het gedane voorstel medebrengt. De opbrengst der accijnsen op de brandstoffen zeiden deze leden, is door de Regering voor het aanstaande jaar op omstreeks 25 tonnen gouds geraamd. Het ligt in de bedoeling der voorstellers, dat ook het tonnegeld, hetwelk over het loopende jaar ongetwijfeld vijf tonnen gouds zal opleveren, uit de rij der middelen verdwijne. De schatkist zou dus bij de aanneming van het voorstel jaarlijks omstreeks drie millioen verliezen, zonder dat daartegen ... die, ook omdat het hier de verhooging van eene reeds sterk opgedreven belasting geldt, onzeker is en in allen gevalle door de Regering slechts op ƒ 374,220 is geraamd. Door het ... onttrekken van zulk een aanmerkelijk bedrag aan 's Rijks inkomsten, werd naar het oordeel dezer leden, te veel op het spel gezet.

Op grond van deze beschouwingen werd van deze zijde, boven de denkbeelden der voorstellers, de voorkeur gegeven aan het stelsel der Regering, in zoover zij de vermindering van belastingen niet verder meent te mogen uitstrekken dan het bedrag aan bespaarde renten door schulddelging beloopt. Die besparing heeft, van 1850 af gerekend, het cijfer van ƒ 1,088,093.46 bereikt. Al voegt men daarbij de som van ƒ 350,000, die, volgens de berekening van een der voorstellers bij zijne Nota van 8 October jl., nog verder in 1855 aan renten zou kunnen worden bespaard, door het gebruik van een deel der in de schatkist aanwezige gelden tot amortisatie, dan stijgt het geheele bedrag der bespaarde of te besparen renten nog niet hooger dan tot het cijfer van ƒ 1,438,093.46. De behoedzaamheid eischte, naar dit gevoelen, om de afschaffing van belastingen tot dit of een dergelijk cijfer te beperken, en niet zoo ver te gaan als de voorstellers, die, als men alleen de afschaffing van de accijnsen op de brandstoffen in rekening brengt, het gezamenlijk bedrag der middelen met twee en een half millioen willen verminderen; welk cijfer, gelijk reeds hiervoor is aangemerkt, door de bijvoeging van het tonnegeld tot omstreeks drie millioen zou klimmen.

In strijd met deze beschouwingen werd door andere leden beweerd ... gestelde afschaffing van de accijnsen op de brandstoffen allezins toelaat. Elk onpartijdig vreemdeling, die zich de moeite gaf van in de berekeningen, welke hier tot grondslag strekken, door te dringen, zou dit moeten toestemmen. Bij den hoog gestegen prijs der eerste levensbehoeften moest men zich van het brengen eener afdoende vermindering in de lasten des volks niet laten terughouden door te ver gedreven vrees voor misrekening. Vermindering in de opbrengst van 's Rijks middelen is mogelijk; maar kon die waarschijnlijk worden geacht, nu reeds verscheidene jaren achtereen de de gezamenlijke opbrengst der middelen gestadig klimt, en met name gedurende de tien eerste maanden van dit jaar die opbrengst de raming niet met twee, maar met meer dan drie millioen heeft overtroffen? Daarenboven zou men verkeerd doen met het als eene onbetwistbare waarheid aan te nemen, dat de algeheele afschaffing eener belasting het algemeen cijfer der opbrengst van 's Rijks middelen voortdurend met het volle bedrag van de opbrengst dier belasting verminderen moet. In andere landen, vooral in Engeland, heeft de ondervinding geleerd, dat afschaffing van belastingen, die de nijverheid belemmeren of de eerste levensbehoeften bezwaren, zulk een gunstigen invloed op de bedrijvigheid en welvaart des volks uitoefent, dat de schade, die de schatkist lijdt, spoedig tot zekere hoogte door het ruimer vloeijen der overige bronnen van inkomst wordt vergoed.

Het is waar, hier te lande bestaat een aanzienlijk deel van 's Rijks inkomsten uit gelden, niet door de ingezetenen van Nederland opgebragt, maar uit de overzeesche bezittingen herkomstig. De tegenstanders van alle afschaffing van belasting hebben dan ook niet nagelaten, te dezer gelegenheid weder op de onzekerheid der Oost-Indische baten te wijzen. Maar is daarbij wel genoeg in 't oog gehouden, dat het bedrag dier baten nu reeds jaren achtereen het bij het vaststellen der Staatsbegrooting geraamde cijfer zeer aanmerkelijk is te boven gegaan? Al kwam dus door de eene of andere onvoorziene oorzaak vermindering in die baten, behoefde daarom nog niet dadelijk vrees voor verbreking van het evenwigt tusschen rijks-ontvangsten en uitgaven te bestaan. Eenige leden konden bij de behandeling van dit punt de opmerking niet terughouden, dat terwijl gedurende een vroeger tijdperk der geschiedenis onzer financien steeds op de baten der Oost-Indische kolonien gewezen werd, als geschikt om in alle mogelijke buitengewone uitgaven, hoe hoog opgedreven ook, te voorzien, men thans niet zelden in een tegenovergesteld uiterste vervalt, door die bron van inkomst zoo onzeker te stellen, als of daarop volstrekt geene rekening kon worden gemaakt. Zij meenden tevens te moeten herinneren dat bij eene vroegere gelegenheid door cijfers is aangetoond, hoe zeer dat beweren omtrent de hooggaande wisselvalligheid en onzekerheid der Oost-Indische baten met de ondervinding gedurende de laatste tien en zelfs gedurende de laatste twintig jaren strijdig is.

Wat eindelijk de mogelijke vermeerdering van 's Rijks uitgaven, zelfs bij het behoud van vrede en rust, betreft, ... toegeven, dat daarvoor eenige bezorgdheid behoefde te bestaan. De uitgaven van het Departement van Oorlog zijn, hunnes inziens, nu reeds te hoog opgedreven. Aan vermeerdering daarvan moest niet worden gedacht. Ook in de behoefte tot herstel van 's lands vloot zou, indien overigens in het geldelijk beheer de vereischte spaarzaamheid heerschte, wel te voorzien zijn zonder dat het thans aangevraagde algemeene cijfer der staats-uitgaven behoefde te worden verhoogd.

Bij de aanneming van het voorstel zou, men erkende dit, het gemis der schatkist in 1856 en de volgende jaren ongeveer een millioen grooter zijn dan in 1855. Daarbij moest men echter niet uit het oog verliezen, dat de voorstellers bij hunne raming van het vermoedelijk batig slot van 1855 insgelijks een millioen in rekening brengen voor uitgaven, boven en behalve het eindcijfer der aanhangige Staatsbegrooting vereischt, dat zij daarbij vooral het oog hebben op de subsidien voor den Rhijnspoorweg, voor het kanaal van Assen naar Groningen en voor andere openbare werken, die in het aanstaande jaar waarschijnlijk zullen moeten worden verstrekt, dat het derhalve daarbij grootendeels uitgaven geldt, niet van blijvenden aard, zoodat dit ... ten gevolge het grooten gemis der schatkist in 1856 en de volgende jaren voor een aanmerkelijk deel door mindere behoeften kan worden vergoed.

§ 3. Bij de overweging der vraag, of de schatkist het gemis aan inkomsten, dat het gevolg der aanneming van het voorstel zijn zou, verdragen kan, is men uit den aard der zaak in eene vergelijking getreden van dat voorstel met de afschaffing of vermindering van belasting, die de Regering bij het ontwerp der aanhangige Staatsbegrooting heeft voorgedragen. Door velen werd daarbij in zoo verre het gevoelen der voorstellers omhelsd, als deze aan het doen vervallen van eenen of anderen accijns in zijn geheel ver de voorkeur geven boven het verminderen eener bestaande belasting. Ofschoon dus ook door deze leden, gelijk nog nader uit het tegenwoordig verslag blijken zal, de afschaffing van den accijns op het gemaal bovenal wenschelijk wordt geacht, konden zij hun zegel niet hechten aan de voorgedragene opheffing der 28 opcenten op dien accijns.

Ook zij stonden het gevoelen voor, dat die afschaffing van opcenten niemand bevredigen, geen merkbaren invloed op de broodprijzen uitoefenen en naauwlijks eenig ander wezenlijk gevolg hebben zou dan het berooven der schatkist van acht tonnen gouds, zonder evenredig nut.

Te gelijk waren er verscheidene leden, die, vooral in verband met de beduchtheid, dat door het gemis van de opbrengst der belasting op de brandstoffen de schatkist anders te veel zou verliezen, zich tegen eene gelijktijdige opheffing van het tonnegeld verklaarden. De opheffing dezer laatste belasting was, men erkende dit, wenschelijk, maar werd toch in het tegenwoordig tijdperk, nu de reederijen eene in lang niet gekende mate van welvaart genieten, niet zoo dringend gevorderd.

Te minder bestond aan die opheffing dadelijke behoefte, omdat in de laatste jaren werkelijk veel gedaan is, om handel en welvaart te bevoordeelen, terwijl daarentegen de inlandsche fabrieken, door het trapsgewijze opheffen der daaraan vroeger verleende bescherming, tot meerdere inspanning genoodzaakt zijn en dus bovenal aanspraak kunnen maken om van belemmerende lasten ontheven te worden. Bleef het tonnegeld in wezen, en wierd aan den anderen kant de verhooging van opcenten op het gedistilleerd, die de Regering op het oog had, ingevoerd, dan zou door de aanneming van het voorstel der vijf leden slechts ruim een millioen meer aan belasting worden afgeschaft dan de regeringsvoorstellen medebragten. Dit gemis van een millioen meer kon, naar 't gevoelen dezer leden, ontwijfelbaar door de schatkist worden geleden. Er kwam nog bij, dat in dat geval, wat het aanstaande jaar 1855 betreft, het verlies der schatkist bij de aanneming van het voorstel nagenoeg even groot zou zijn als bij het in werking brengen der gezamenlijke regeringsvoorstellen.

§ 4. Allermeest is bij de plaats gehad hebbende overweging de gewigtige vraag in aanmerking gekomen, of, eenmaal aangenomen, dat de schatkist een aanmerkelijk bedrag aan inkomsten missen kan, de voorstellers eene goede keus hebben gedaan door zich tot het voordragen der afschaffing van de accijnsen op de brandstoffen te bepalen. Zeer vele leden hebben daarbij verklaard, dat, indien zij volkomen vrij waren in hunne keus en dus de afschaffing van den geheelen accijns op het gemaal even goed mogelijk ware als die der belasting op de brandstoffen, — indien met andere woorden bij het doen verdwijnen der eerstgemelde belasting uit de rij der middelen even weinig grond tot vrees was voor het brengen van verwarring in 's Rijks geldmiddelen, als bij het nu in overweging liggend voorstel, de afschaffing van het gemaal zeer zeker door hen in de eerste plaats zou worden voorgestaan. Maar die vrijheid van keus kon niet geacht worden te bestaan. De accijns op het gemaal brengt met de opcenten jaarlijks ruim vier en een half millioen op. Deze som overtreft, gelijk de voorstellers teregt hebben doen opmerken, zeer ver het bedrag, dat men als beschikbaar kan beschouwen. Onder de bestaande omstandigheden meenden velen dezer leden dus, zich met het voorstel te moeten vereenigen, dat op zich zelf dan toch eene zeer aanlokkelijke zijde had. Zij wilden niet door te veel te verlangen gevaar loopen, dat niets verworven, dat geenerlei wezenlijke verligting in de lasten der natie gebragt wierd. Nogtans waren er onder deze leden, die nog meer, bepaald door de redenen ontwikkeld wenschten te zien, welke hen bewogen hebben het voordragen der afschaffing van de belasting op de brandstoffen te kiezen, ook boven eene gedeeltelijke opheffing van het gemaal, waardoor dan de opheffing van den rogge-accijns, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, gepaard met eene evenredige vermindering van den accijns op de tarwe, verstaan moest worden. Anderen wenschen zij, zoo mogelijk, eenig geruststellend antwoord te ontvangen op de vraag, of niet door

de voorgestelde afschaffing der accijnsen op de brandstoffen, de opheffing van het gemaal zoo zeer op den achtergrond zou worden geschoven, dat men aan alle uitzigt daarop ook in de toekomst vaarwel zou moeten zeggen.

Eenige leden gingen verder en verklaarden zich tegen het voorstel, op grond, dat door de aanneming daarvan de afschaffing van den accijns op het gemaal, die zij bovenal wenschelijk, ja dringend noodzakelijk achtten, onmogelijk zou worden gemaakt.

§ 5. De voorstanders van het voorstel voerden, tot nadere toelichting van dit hun denkbeeld, de volgende redenen aan, die hunnes inziens meer bepaald voor de afschaffing der accijnsen op de brandstoffen pleiten.

I. Van oudsher waren hier te lande de brandstoffen belast, en dit middel is dan ook, wat den turf en de steenkolen betreft, bij de invoering van het belastingstelsel van 1816 behouden gebleven. Toen echter in 1821 ons belastingstelsel op nieuwe grondslagen gevestigd werd, heeft men daaromtrent eenen anderen weg ingeslagen. Men heeft destijds begrepen, alle regtstreeksche belasting van de brandstoffen te moeten afschaffen, en tot vervanging daarvan het haardstedengeld onder de grondslagen van het personeel opgenomen. Daardoor, meende men, zouden de minvermogenden worden ontlast, en zou ook in dit opzigt meer bepaald de weelde worden getroffen. Dit stelsel is gehandhaafd tot na de gebeurtenissen van 1830. Toen ten gevolge daarvan de nood der schatkist allengs hooger klom, begreep de Regering van dien tijd, tot voorziening in de buitengewone behoeften, de accijnsen op de brandstoffen te moeten herstellen zonder daarom op het haardstedengeld terug te komen. Zeer wezenlijke bezwaren bestonden tegen de uitvoering van dit denkbeeld. Er werd daardoor gezondigd tegen den regel: *non bis in idem*, hetzelfde voorwerp van belasting werd twee malen getroffen. Die bezwaren wogen bij de toenmalige Tweede Kamer zoo sterk, dat tot twee malen toe, namelijk in 1831 en 1832, de poging tot het op nieuw invoeren eener regtstreeksche belasting op de brandstoffen schipbreuk leed. Eerst in 1833 gelukte het zoodanige belasting in te voeren, maar uit de deswege gewisselde stukken blijkt ten duidelijkste, dat de Volksvertegenwoordiging daartoe alleen hare toestemming gaf uit hoofde der bestaande buitengewone omstandigheden. Indien desniettemin de accijnsen op de brandstoffen tot heden toe, ofschoon dan ook onder eenige wijzing, in stand zijn gebleven; indien men die heeft laten voortduren, nadat de buitengewone omstandigheden, waaraan hunne wederinvoering te wijten was, sedert lang hebben opgehouden te bestaan, is daardoor onbetwistbaar eene onregtvaardigheid gepleegd. Thans, nu de ruimte der middelen zulks toelaat, behoort in de eerste plaats op die onregtvaardigheid te worden terug gekomen. Daardoor zal eene gewigtige schrede worden gedaan tot terugkeer naar het belastingstelsel van 1821, zoo als dit oorspronkelijk werd ingevoerd. Tevens zal worden medegewerkt, om de verhouding tusschen directe en indirecte belastingen, die in ons belastingstelsel zoo zeer verbroken is, te herstellen. Het mag toch niet uit het oog worden verloren, dat tot nu toe in ons land de accijnsen op de eerste levensbehoeften betrekkelijk veel hooger zijn dan in eenig ander constitutioneel rijk.

II. Door de afschaffing der accijnsen op de brandstoffen zullen de minvermogenden aanmerkelijk worden gebaat. Elk huisgezin, hoe arm ook, heeft evenzeer behoefte aan eenige brandstof als aan voedsel. Nu moge het waar zijn, dat er streken in ons vaderland zijn, waar de landlieden en dagglooners niet of hoogst zeldzaam turf als brandstof bezigen, elders, vooral in onze steden, is dit wel het geval. Daar zou aan den behoeftigen stand eene groote weldaad worden bewezen, indien ten gevolge van de afschaffing van den accijns de prijs van den turf aanmerkelijk daalde. Dat men daarop werkelijk zou mogen rekenen, schijnt, na de ondervinding in sommige steden, waar door de afschaffing van den gemeentelijken turf-accijns eene zeer merkbare verlaging in den prijs van den turf is te weeg gebragt, niet wel betwistbaar.

III. De afschaffing van den accijns op den turf zou een belangrijken tak van nijverheid, de veenderijen, van zeer knellende banden ontheffen. Hoe sterk die banden in de streken, waar zich de meeste veenderijen bevinden, klemmen; hoe daar de verveender nu eens accijns moet betalen voor turf die niet verkoopbaar meer is, dan weder het gewrocht zijner nijverheid moet zien verbranden omdat het, in verband met den accijns, geene genoegzame waarde heeft; en hoe hij steeds onderworpen blijft aan lastige formaliteiten en geheel buiten zijne schuld zware boeten kan beloopen, is meermalen opzettelijk aangetoond. Hier komt nog bij, dat de werking der belasting eene verkeerde verhouding tusschen hooge en lage veenen heeft doen ontstaan en er toe bijdraagt, dat de kleine verveenders niet wel met hen, die uitgestrekte veenderijen bezitten, kunnen mededingen. Door de afschaffing van den turfaccijns zal het evenwigt in beiderlei opzigt hersteld en ongetwijfeld ook in de afgraving der hooge veenen worden aangemoedigd. Dit zal op de meerdere ontginning van thans ledig liggende gronden eenen heilrijken invloed uitoefenen.

Bij dit laatste komt nog, dat de turfaccijns ook [illegible]aar drukkend werkt en de goede bebouwing van den grond in den weg staat, waar die accijns in 't geheel niet geheven wordt. Er zijn streken, waar de bovenste aardkorst zeer bruikbaar is als brandstof, doch niet als zoodanig gebe[illegible] kan worden, omdat de wet op den accijns afgraving [illegible] grond tot het bekomen van turf alleen toelaat [illegible] het veen eene bepaalde dikte heeft. Wil men [illegible]olge velden van dezen aard bebouwen, dan [illegible] de aardkorst naar omlaag stooten, ten gevolge waarvan zijn akker van minder goede hoedanigheid wordt dan bij wegvoering en verkoop der veenkluiten het geval zou zijn. De landbouw wordt door den turfaccijns benadeeld, ook dan wanneer geenerlei voordeel voor de schatkist daaruit kan ontstaan.

IV. Bovenal moet de opheffing der accijnsen op den turf en op de steenkolen wenschelijk worden geacht in het belang der ontwikkeling van de fabriekmatige nijverheid. Mogt de afschaffing der belasting op de brandstoffen aanmerkelijke vermindering in den prijs van turf en steenkolen te weeg brengen, vele fabrieken, met name de steenbakkerijen, kalkbranderijen en dergelijke, zouden zeer worden gebaat. Tevens zouden dan de hoogst verkeerde gevolgen ophouden die uit het thans in werking zijnde stelsel van vrijdom van den accijns voor het verbruik van brandstof in de fabrieken voortvloeijen. Die vrijdom, welke voor bepaalde fabrieken tot $\frac{19}{20}$ van het bedrag van den accijns klimt, wordt alleen aan den fabrikant, die op eene grootere schaal werkt, toegekend. De nijvere ambachtsman, die, zonder tot de grootere fabrikanten te behooren, een bedrijf uitoefent, waarbij het gebruik van brandstof hoofdzaak is, blijft daarvan verstoken en ondervindt al den druk der belasting.

Nog uit andere oogpunten werkt het stelsel der vrijdommen verkeerd. Men heeft den fabrikant, die vrijdom van accijns voor de door hem ingeslagene brandstoffen geniet, toch aan de betaling van $\frac{1}{20}$ van dien accijns onderworpen omdat men berekende, dat hij nagenoeg zulk een gedeelte van die brandstoffen voor het verbruik van zijn huisgezin noodig zou hebben. Maar daarvan is dan ook het gevolg, dat, naar mate eene fabriek zich uitbreidt, en dus eene grootere hoeveelheid brandstoffen noodig heeft, de belasting voor den fabrikant drukkender wordt. Hij moet dan meer aan accijns betalen, ofschoon het verbruik van brandstof in zijn huisgezin volstrekt niet toeneemt. Aan den anderen kant schijnt de ondervinding maar al te zeer geleerd te hebben, dat het stelsel omtrent het verleenen van vrijdom van de belasting aan de fabrieken aanleiding geeft, tot velerlei misbruik van sluikerij. In de groote steden vooral moeten handelaars in steenkolen zijn, die zich ten gevolge der werking van dat stelsel, ten koste van den lande op eene stuitende wijze hebben verrijkt.

V. Een der bijzondere voordeelen der afschaffing van de accijnsen op de brandstoffen, is ongetwijfeld ook, dat daardoor de aanzienlijke kosten, thans voor de rigtige heffing dier accijnsen vereischt, zullen worden bespaard. Vooral de heffing van den turfaccijns vordert een betrekkelijk groot aantal ambtenaren, die voornamelijk of uitsluitend met de contrôle dier heffing belast zijn. Men heeft vroeger het bedrag der administratiekosten, door de afschaffing der beide accijnsen te besparen, op *f* 70,000 begroot. Bij de opheffing van geen ander accijnsmiddel zou men uit dezen hoofde op eene zoo groote besparing kunnen rekenen. Die som van *f* 70,000 moet dan ook niet geheel uit het oog worden verloren, als men van het verlies aan inkomsten spreekt, dat de schatkist ten gevolge der aanneming van het voorstel lijden zou.

VI. Eindelijk is, als bijkomende grond, die de afschaffing der accijnsen op de brandstoffen boven die van andere accijnsen aanbeveelt, genoemd, dat daardoor geene verwarring in de geldmiddelen der gemeenten zou worden gebragt. Voor zoover de gemeenten eene belasting op de brandstoffen heffen, doen zij dit als eigen middel. Zij zouden dus, indien de plaatselijke omstandigheden het opheffen van dit middel niet toelieten, met de invordering daarvan kunnen voortgaan na de geheele afschaffing van den rijksaccijns,

§ 6. De leden, die het voorstel niet aannemelijk keurden, beweerden, dat op onderscheidene der ten voordeele daarvan aangevoerde gronden vrij wat was af te dingen. Zij bragten daarbij hoofdzakelijk het volgende in 't midden:

Ad. 1 *um.* Ofschoon men niet wil ontkennen, dat het haardstedengeld vroeger meermalen is beschouwd als in de plaats der belasting op de brandstoffen te zijn getreden, laat het zich echter niet aannemen, dat dit in zulk eenen volstrekten zin het geval is geweest als men het thans wil doen voorkomen. De *Memoriën en correspondentiën* van Gogel, die over den aard van het belastingstelsel, in 1821 ingevoerd, zoo veel licht verspreiden, zijn wel geschikt, om twijfel omtrent het punt te wettigen.

Op verscheidene plaatsen van dat werk, bijv. op bladz. 89, 97 en 153, straalt de meening des bekwamen schrijvers door, dat nevens het haardstedengeld eene belasting op de brandstoffen zeer denkbaar is; dat die belasting niet van drukkenden aard kan worden genoemd, mits slechts turf en steenkolen in gelijke evenredig[illegible] afschaffing aan den gewonnen verbruiker geen voordeel zou aanbrengen, omdat de ondervinding geleerd had, dat de prijs der brandstoffen niet daalt in evenredigheid van het bedrag der afgeschafte belasting. Wat voorts het vraagstuk omtrent de verhouding tusschen directe en indirecte belastingen betreft, werd door enkele leden aangemerkt, dat het voor hen nog geenszins uitgemaakt was, dat, zoo de ruimte van middelen dit toeliet, allereerst aan de afschaffing van accijnsen moest worden gedacht. Anderen voerden aan, dat zoo men het belastingstelsel tot vroegeren toestand terug wilde brengen, de afschaffing van de accijnsen op de brandstoffen geenszins uitsluitend of in de eerste plaats in aanmerking kwam.

Ad II *um.* Men kon van deze zijde niet toegeven, dat de afschaffing der belasting op de brandstoffen werkelijk zou strekken om de minvermogende standen op eenigszins afdoende wijze te hulp te komen, en toch moest op het tegenwoordig tijdstip, nu de hooggestegen prijs der eerste levensbehoeften zulk eenen drukkenden invloed uitoefent, daarnaar vooral worden gestreefd. De gegoede ingezeten, zeide men, verbruikt naar evenredigheid oneindig meer brandstof dan de arme, en het laat zich dus met grond beweren, dat de belasting, die het hier geldt, voornamelijk wordt opgebragt, door hen, die zonder bezwaar een deel hunner inkomsten aan de schatkist ten offer kunnen brengen. Er zijn geheele provincien in ons vaderland, waar de mindere standen nagenoeg geen turf of steenkolen gebruiken, maar tot brandstof hout en zoogenaamde plaggen bezigen. Al gaf men gaarne toe, dat elders, vooral in de steden, de minvermogende wel turf tot brandstof gebruikt, dan zou deze toch dan alleen verligting gevoelen, als de afschaffing van den accijns eene evenredige vermindering in den turfprijs te weeg mogt brengen. Was dit te verwachten voor hem, die meestal slechts een gering aantal turven te gelijk koopen kan? Men meende het ernstig te moeten betwijfelen, en vreesde, dat de afschaffing van den turfaccijns, wat den prijs van het belaste voorwerp betreft, dezelfde teleurstellende uitkomst zou hebben als de afschaffing der belasting op het varkens- en schapenvleesch.

Welligt zouden het voornamelijk de groote eigenaars van veengronden zijn, die door de opheffing van den turfaccijns regtstreeks zouden winnen. Dezen zouden, ofschoon zij bij den aankoop van deze hunne bezittingen op het voortdurend bestaan van den accijns hebben moeten rekenen, er wel in slagen, om den turf op denzelfden prijs als tot nu te houden; ja misschien dien prijs nog opdrijven. In geen geval zou overigens het gedane voorstel kunnen strekken, om dien binnenlandschen vijand, waarvan men de behandeling dezer zaak heeft gewaagd, dadelijk met kracht te keer te gaan. De voorgestelde afschaffing zou eerst met 1o. April 1855 in werking komen, en indien dus ook al die afschaffing het gewenschte gevolg had, zou de minvermogende ten vroegste in den volgenden winter uit dezen hoofde eenige verligting van last kunnen gevoelen.

Ad III*um.* Dat het afgraven der hooge veenen eenen hoogst weldadigen invloed uitoefent op de landontginning, werd door de tegenstanders van het voorstel niet ontkend. Maar zij meenden toch te moeten herinneren, in de eerste plaats, dat, in weerwil van het bestaan van den turfaccijns en de daarmede gepaard gaande belemmeringen, de productie van turf uit de hooge veenen in de laatste jaren zeer aanmerkelijk is toegenomen; in de tweede plaats, dat die productie zeer veel meer bevorderd wordt door het graven van kanalen en het scheppen van andere middelen van gemeenschap, dan zij door het bestaan van eenen betrekkelijk niet zwaren last wordt tegengehouden.

Ad IV*um.* Ook het beweren, dat de belasting op de brandstoffen uit meer dan een oogpunt belemmerend is voor de nijverheid, gaf men van deze zijde gaarne toe. Opheffing dier belemmeringen kon, zoo zij mogelijk ware, niet anders dan wenschelijk worden geacht. In het oog van de meeste bestrijders van het voorstel was het echter de [illegible] hunne schatting meer wezenlijke belangen, de nijverheid te hulp te komen, en die vraag konden deze leden niet toestemmend beantwoorden. Dat alleen de grootere fabrikant vrijdom van den accijns op de brandstoffen geniet, en de nijvere ambachtsman daarvan verstoken is, was ontwijfelbaar hard. Welligt ware echter in dit bezwaar tot zekere hoogte te voorzien door het wijzigen der patentwet. De personen, die een bedrijf uitoefenen, waarbij meer bepaald het gebruik van belaste brandstof gevorderd wordt, zouden daarvoor door geheele of gedeeltelijke opheffing van het patent schadeloos kunnen worden gesteld.

Ad V*um.* In strijd met het door de voorstanders van het voorstel aangevoerde werd door sommige leden beweerd, dat er gemeenten bestaan, waar de belasting op de brandstoffen in verband met den rijks-accijns geheven wordt, en dus ook de rijks-ontvanger met de inning dezer plaatselijke belasting belast is. Het was dus, meende men, niet volkomen juist, dat door de afschaffing nergens eenige stoornis in de gemeentelijke geldmiddelen zou worden gebragt, en het wetsvoorstel zelfs willigt niet volledig zijn, zoo het omtrent dit punt niet de eene of de andere overgangsbepaling behelsde. Eenige leden, die het voorstel aannemelijk oordeelen, vereenigden zich in zoover met deze bedenking, dat ook zij daaromtrent, zoo mogelijk, gaarne eenige nadere inlichting van de voorstellers wenschen te ontvangen.

Aldus vastgesteld bij de Commissie, den 25sten Nov. 1854,

DULLERT.

[illegible]

GEVERS VAN ENDEGEEST.

VAN NISPEN VAN SEVENAER.

TER BRUGGEN HUGENHOLTZ.